

COVID-19 Pandemisi Sürecinde Acil Uzaktan Eğitimde Topluluk Hissi ve Sosyal İzolasyon Şeması

Sense of Community and Social Isolation Schema in The Emergency Remote Education During COVID-19 Pandemics

Fatma Nur Dolu¹, Hatice Deniz Günaydın², Şule Yüksel Şeker³, Hanife Kübra Kandemir⁴

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, çevrimiçi uzaktan eğitim ortamlarında üniversite öğrencilerinin topluluk hislerini, sosyal izolasyon şema düzeyleri ve çeşitli değişkenler açısından incelemektir. **Gereç ve Yöntem:** Demografik Bilgi Toplama Formu, Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3 Türkçe versiyonu ve Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Ortamında Topluluk Hissi Ölçeği kullanılarak kolay örnekleme yöntemiyle Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde öğrenim gören yaşları 18 ile 53 arasında değişen 169'u kadın, 30'u erkek olmak üzere toplam 199 üniversite öğrencisine ulaşılmıştır. **Bulgular:** Yapılan t testi ve tek yönlü varyans analizi, topluluk hissi ölçeğinin duyuşsal, eylemsel ve toplam puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine, bölümlerine, sınıf düzeylerine, aylık hane gelirlerine ve evde çevrimiçi eğitim gören kardeş sayısına göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Tek yönlü varyans analizi, anne ve babası okuma yazma bilmeyen öğrencilerin topluluk hissi ölçeğinin duyuşsal, eylemsel ve toplam puanlarının, ebeveynlerinin eğitim düzeyi farklı gruplarda yer alan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğunu göstermiştir. Ayrıca babaları lisans mezunu olan katılımcıların topluluk hissi ölçeği duyuşsal, eylemsel ve toplam puanları diğer katılımcılara göre daha düşüktür. Regresyon analizi, sosyal izolasyon şeması ve lisans mezunu bir babaya sahip olmanın öğrencilerin topluluk hissi ölçeğinin duyuşsal, eylemsel ve toplam puanlarını negatif yönde yordadığını, çevrimiçi eğitim için yeterli donanımına sahip olma algısının ise pozitif yönde yordadığını göstermiştir. **Sonuç:** Olası benzer krizlere karşı dayanıklı uzaktan eğitim sistemlerinin geliştirilmesi için teknolojik olanaklar, sosyal etkileşim fırsatları ve ebeveynlerin eğitim düzeyleri gibi öğrenci özellikleri dikkate alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Topluluk hissi, acil uzaktan eğitim, sosyal izolasyon, pandemi, erken dönem uyumsuz şemalar

ABSTRACT

Objective: The aim of the present study is to investigate the community feelings of university students in online distance education environments in terms of their social isolation schema levels and various variables. **Materials and Methods:** A total of 199 university students including 169 females and 30 males, aged between 18 and 53, studying at various universities in Turkey, were reached through the convenience sampling method using the Demographic Information Collection Form, Young Schema Scale-Short Form 3 Turkish version, and Sense of Community in Online Distance Education Environment Scale. **Results:** The t-test and one-way analysis of variance revealed that affective, actional, and total scores of the community feeling scale did not differ according to participants' genders, departments, grade levels, monthly household incomes, and number of siblings studying online education in the house. One-way analysis of variance showed that students with illiterate mothers and fathers had significantly lower affective, actional, and total scores of community feeling scale than students whose parents' education levels are in the different groups. Moreover, participants whose fathers have bachelor's degrees had lower affective, actional, and total scores of community feeling scale than other participants. Regression analysis showed that social isolation schema and having a father with a bachelor's degree predicted students' affective, actional, and total scores of community feeling scale negatively, whereas perception of having enough equipment for online education did so positively. **Conclusion:** Student properties such as technological facilities, social interaction opportunities, and parents' education levels should be considered for the development of distance education systems resilient to possible similar crises.

Keywords: Sense of community, emergency remote education, social isolation, pandemic, early maladaptive schemas

¹Arş. Gör., Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Konya, Türkiye. ORCID: 0000-0001-8665-2701 (Sorumlu Yazar)

²Doç. Dr., Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Konya, Türkiye. ORCID: 0000-0002-2062-4246

³Lisans Öğrencisi, Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Konya, Türkiye. ORCID: 0009-0002-6825-7323

⁴Lisans Öğrencisi, Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Konya, Türkiye. ORCID: 0009-0007-9217-6087

Sorumlu Yazar: Fatma Nur Dolu, Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Konya, Türkiye, e-posta: fatmanur.dolu@gmail.com

GİRİŞ

COVID-19 pandemisinde eğitimin tüm kademelerinde bu krize bir cevap olarak eğitim faaliyetleri çevrimiçi ve uzaktan eğitim platformlarına taşınmış, dijital bir göç yaşanmıştır (Adedoyin ve Soykan, 2020). Çevrimiçi öğrenme, teknoloji ya da internet tabanlı eğitim, uzaktan eğitim gibi metotlar geleneksel üniversite eğitiminde de uygulanmaktayken pandemi bunlardan farklı olarak ihtiyaçlara göre planlanmamış ve geliştirilmemiş olan acil uzaktan eğitime geçilmiştir (Rapanta vd., 2021). Acil uzaktan eğitimde iletişim ve etkileşimin teknolojik araçlar vasıtasıyla sağlanması sebebiyle aksaklıklar ortaya çıkabilmektedir.

Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim, zaman ve mekân gibi sınırlılıkları ortadan kaldıran, sanal ortamlarda gerçekleşen yeniliklere açık bir eğitim şeklidir (Enfiyeci ve Büyükalın, 2019). Pandemi döneminde kullanılan acil uzaktan eğitim ise uzaktan eğitimden farklı bir kavram olarak bir kriz durumunda eğitimin teknolojik imkanlar yardımıyla olabildiğince yüz yüze eğitime benzetilmeye çalışıldığı geçici bir çözümdür (Sezgin, 2021). Üniversite öğrencileriyle yapılan bazı çalışmalarda öğrencilerin uzaktan eğitim sisteminden memnun olmadıkları ve yüz yüze eğitimi tercih ettikleri görülmüştür (Demirtaş vd., 2021). Bununla birlikte, Tekedere vd. (2022) uzaktan eğitime yönelik bazı öğrencilerin olumlu bazılarının olumsuz tutumları olduğunu ve bunun sebebinin öğrencilerin kişisel özellikleri ve teknik donanımlarındaki farklılıklar olabileceğini belirtmiştir.

Sosyal İzolasyon

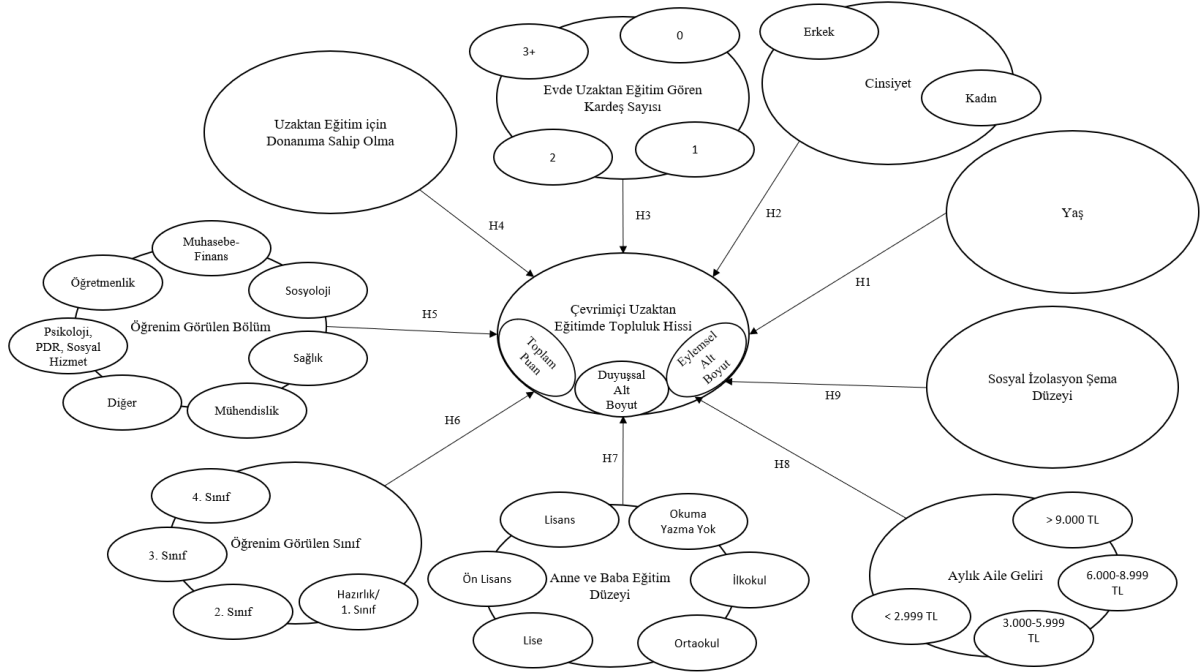
Şemalar, yaşanan deneyimler sonucu oluşturulan örüntüler, zihinsel düzenliliğe katkı sağlayan kalıplar, çerçevelerdir. Algıya ve açıklamaya aracılık eder, bireyin tepkileri için bir harita oluşturur. Erken dönem uyumsuz şemalardan biri olan sosyal izolasyon/yabancılaşma, kişinin dünyadan ve sosyal çevreden yalıtılmış hissetmesidir (Young vd., 2006). Uzaktan eğitimde öğrenciler fiziksel bir mekândan daha fazlası olan üniversitelerde birlikte aynı mekânda bulunamamışlardır. Bu durum öğrencilerin sosyal yönlerini azaltabilmekte ve içe kapanmalarına sebep olabilmektedir (Akdemir ve Kılıç, 2020). Buna karşıt olarak, çevrimiçi eğitim yüz yüze iletişim kurmakta zorluk yaşayan bazı öğrenciler için sosyalleşmek için daha uygun bir ortam sunabilir ve özellikle ailesinden uzakta öğrenim gören öğrencilerin aileleriyle sosyalleşmelerini artırabilir (Tekedere vd., 2022).

Topluluk Hissi

McMillan ve Chavis'in (1986) tanımına göre topluluk hissi; topluluk üyelerinin topluluğa aitliğine, üyelerin birbirleri üzerinde etkilerinin olduğuna, üyelerin ihtiyaçlarının topluluk tarafından karşılanacağına ve üyelerin ortak bir tarih ve benzer deneyimler paylaştıklarına dair inanç ve hislerinin toplamıdır. Öğrencilere bir yaşam tarzı ve kültür sunan bir mekân, bir konfor alanı olan üniversitede öğrencilerin ortak bir amaca sahip sibir grubun üyeleri olarak aidiyet hisleri gelişir (Kurdaş, 2021). Uzaktan eğitimde öğrenci-öğretici, öğrenci-ders içeriği ve öğrenci-öğrenci etkileşimindeki problemler öğrencilerin topluluk hissi kurmalarını güçleştirebilir (Luo vd., 2017).

Alan yazında uzaktan çevrimiçi eğitimde üniversite öğrencilerinin topluluk hislerine yönelik araştırmalar mevcutken COVID-19 pandemisi döneminde uzaktan eğitim gören

üniversite öğrencilerinin sosyal izolasyon şemaları ile ilgili bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu sebeple mevcut çalışmada COVID-19 pandemisinde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi uzaktan eğitimde topluluk hislerinin bazı sosyodemografik değişkenler ve sosyal izolasyon şema düzeyleri açısından anlamlı olarak farklılık gösterip göstermediği ve bu değişkenlerin topluluk hisleri üzerinde yordayıcılığını incelemek amaçlanmıştır.

Şekil 1. Çalışmanın değişkenleri ve hipotezlerini gösterir kavramsal harita. (H1-9: Çalışmanın hipotezleri)

GEREÇ VE YÖNTEM

Örneklem ve Veri Toplama Süreci

Çalışmanın örneklem büyüklüğünü belirlemek için Stevens'in (1996) her bir değişken başına 15 katılımcı olmasına ilişkin varsayımından yola çıkılarak çalışmanın 10 temel değişkeni olduğundan gereken minimum katılımcı sayısı 150 olarak belirlenmiştir. Türkiye'de çeşitli üniversite ve bölümlerde pandemi sebebiyle çevrimiçi uzaktan eğitime devam eden 199 üniversite öğrencisinden (169 kadın, 30 erkek) oluşan (Tablo 1) ve yaşları 18 ile 53 (Ort. =21.64; SS= 4.05) arasında değişen katılımcılardan kolay örnekleme yöntemi kullanılarak çevrimiçi elektronik bağlantı ile veri toplanmıştır. Çalışmada dahil etme kriteri pandemi döneminde Türkiye'de herhangi bir ön lisans ya da lisans programı öğrencisi olmak ve çevrimiçi uzaktan eğitim sürecini deneyimlemek olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	169	84.9
	Erkek	30	15.1
Bölüm	PDR*, Psikoloji ve Sosyal Hizmet	40	20.1
	Sosyoloji	31	15.6
	Sağlık**	36	18.1
	Öğretmenlik	35	17.6
	Mühendislik	13	6.5
	Muhasebe-Finans	17	8.5
	Diğer	27	13.6
	Sınıf	Hazırlık-1. Sınıf	31
2. Sınıf		69	34.7
3. Sınıf		60	30.2
4. Sınıf +		39	19.7
Ailenin Toplam Aylık Geliri	0.00 ve 2.999 TL	43	21.6
	3.000 ve 5.999 TL	92	46.2
	6.000 ve 8.999 TL	35	17.6
	9.000 + TL	29	14.6
Eğitim Gören Kardeş Sayısı	0	45	22.6
	1	69	34.7
	2	52	26.1
	3+	33	16.6

*PDR: Psikolojik danışma ve rehberlik. **Sağlık: tıp, hemşirelik, optisyenlik, hemşirelik, ebelik, diş hekimliği, fizyoterapi ve rehabilitasyon, tıbbi laboratuvar teknikerliği ve ortopedik protez ve ortez bölümlerini kapsamaktadır.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Toplama Formu: Araştırmacılar hazırladıkları demografik bilgi toplama aracı ile katılımcılardan cinsiyetleri, yaşları, okudukları bölüm, sınıfları, anne ve baba eğitim durumları, ailenin aylık hane geliri, evde uzaktan eğitim gören kardeş sayısı ve katılımcıların uzaktan eğitim için gerekli teknik donanım ve olanaklara (örneğin bilgisayar, internet erişimi) sahip olup olmadıklarına yönelik algıları (5'li Likert) hakkında bilgi toplamıştır.

Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3 (YŞÖ-KF3): Şema Terapi temelinde Young (2005) tarafından geliştirilen Young Şema Ölçeği kısa formunun üçüncü versiyonunda 18 erken dönem uyumsuz şema yer almaktadır. Ölçeğin Soygüt vd. (2009) tarafından yapılan Türkçe uyarlama çalışmasında 14 erken dönem uyumsuz şemaya (Başarısızlık, Duygusal Yoksunluk, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Karamsarlık, Duyguları Bastırma, İç İç Geçme/Bağımlılık, Onay Arayıcılık, Kendini Feda, Ayrıcalıklık/Yetersiz Özdenetim, Cezalandırılma, Kusurluluk, Terk Edilme, Yüksek Standartlar, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık) ulaşılmıştır. Şemaların her birinden alınan yüksek puan ilgili şema için yüksek düzeyde uyumsuzluğu yansıtmaktadır. Young Şema Ölçeği Kısa Form-3 6'lı Likert tipi dereceleme ile puanlanan 75 maddeden oluşmaktadır (1= Beni tamamıyla yanlış tanımlıyor, 6= Beni mükemmel şekilde doğru tanımlıyor). Bu çalışmaya sadece sosyal izolasyon alt boyutu dahil edilmiştir. Soygüt vd. (2009) tarafından Türkçe formunda yapılan çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha iç güvenilirlik

katsayısının 0.63 ile 0.80 arasında değiştiği görülmüş, mevcut çalışmada ise sosyal izolasyon şeması için 0.86 olarak hesaplanmıştır.

Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Ortamında Topluluk Hissi Ölçeği (ÇUETHÖ): Bu ölçek, çevrimiçi uzaktan eğitim ortamında topluluk hissini ölçmek için Ilgaz ve Aşkar (2009) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılarak geliştirilmiştir. Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Ortamında Topluluk Hissi Ölçeği 6 maddeden oluşmaktadır. 7'li Likert tipi ve iki alt boyutlu (Duyuşsal: 4 madde ve Eylemsel: 2 madde) bir ölçektir. Ölçme aracının güvenirliği için yapılan analizlerde Cronbach Alpha iç güvenirlik katsayısı duyuşsal alt boyut için 0.79, eylemsel alt boyut için 0.73 ve toplam ölçek puanı için 0.80 olarak bulunmuştur (Ilgaz ve Aşkar, 2009). Mevcut araştırmada yapılan iç güvenirlik analizinde ise Cronbach Alpha iç güvenirlik katsayısı duyuşsal alt boyut için 0.86, eylemsel alt boyut için 0.73 ve toplam ölçek puanı için 0.87 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Mevcut çalışmadan elde edilen veriler SPSS 25.0 (Statistical Package for the Social Sciences, Armonk, NY) yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin demografik bilgileri, sosyal izolasyon ve ÇUETHÖ puanları arasındaki ilişkiyi incelemek için elde edilen veriler aritmetik ortalama, korelasyon ve adım adım regresyon analizi ile incelenmiştir. ÇUETHÖ ile duyuşsal ve eylemsel alt boyutlarının katılımcılara ait demografik özellikler bakımından farklılık gösterip göstermediğini değerlendirmek için ise bağımsız örneklem için t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Veri analizinden önce adım adım regresyon analizi için varsayımlar değerlendirilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin kabul edilebilir aralıkta oldukları bulunmuştur. Verilerde aykırı değer tespit edilmemiştir. Çoklu bağlantı varsayımını değerlendirmek için bağımsız değişkenler arasındaki Pearson korelasyon katsayıları ile varyans enflasyon faktörü (VIF) ve tolerans değerleri hesaplanmıştır. Bağımsız değişkenler arasındaki Pearson korelasyon değerlerinin 0.90'dan ve VIF değerinin 4'ten büyük, tolerans değerinin 0.20'den küçük olmaması ilkesine (Tabachnick vd., 2007) uygun olarak VIF değerlerinin 1.02 ile 1.11 arasında dağıldığı ve tolerans değerlerinin ise 0.90 ile 0.98 arasında değiştiği bulunmuştur. Standart rezidüellerin bağımsızlığı ve homoskedastisite (sabit varyans) varsayımları test edilmiştir. Dağılımın oldukça dikdörtgen olduğu, bağımlı değişkene ilişkin verilerin merkezde toplandığı tespit edilmiştir. Bu sebeple, çalışmada birbirinden bağımsız hata terimleri ve homoskedastisite varsayımlarının sağlandığı söylenebilir.

Araştırmanın Etik Yönü

Mevcut çalışma Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi Etik Kurulu tarafından incelenmiş olup 26.10.2021 tarih ve 2021/08-1 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma verileri erişilebilir bir şekilde kaydedilmiştir.

BULGULAR

Yapılan t testi, kadın ve erkek katılımcılar açısından sosyal izolasyon şema düzeyi, ÇUETHÖ duyuşsal, ÇUETHÖ eylemsel ve ÇUETHÖ toplam puanlarının farklılık göstermediğini ortaya koymuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Cinsiyete Göre Sosyal İzolasyon Şema Düzeyleri ve ÇUETHÖ Puanları

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	t	df	p
Sosyal İzolasyon	Kadın	169	13.63	5.99	-1.21	197	.23
	Erkek	30	15.50	8.09			
ÇUETHÖ Duyuşsal	Kadın	169	16.78	5.70	.30	197	.76
	Erkek	30	16.37	7.07			
ÇUETHÖ Eylemsel	Kadın	169	8.01	3.36	-.08	195	.94
	Erkek	30	8.07	3.65			
ÇUETHÖ Toplam	Kadın	169	24.79	8.31	.19	195	.83
	Erkek	30	24.43	9.80			

ÇUETHÖ: Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Ortamında Topluluk Hissi Ölçeği

Yapılan ANOVA analizi katılımcıların eğitim gördükleri bölümler, sınıf, aylık aile geliri ve uzaktan eğitim gören kardeş sayısı bakımından ÇUETHÖ duyuşsal, ÇUETHÖ eylemsel ve ÇUETHÖ toplam puanlarının farklılık göstermediğini ortaya koymuştur ($p>0.05$). Bununla birlikte, ANOVA analizi ve ardından yapılan Scheffe testi sonucunda Tablo 3'te gösterildiği üzere okuma yazma bilmeyen annelerin çocuklarının ÇUETHÖ duyuşsal, ÇUETHÖ eylemsel ve ÇUETHÖ toplam puanlarının diğer eğitim gruplarındaki annelerin çocuklarından daha düşük olduğu bulunmuştur. Babanın eğitim durumu açısından, okuma yazma bilmeyenlerin ve lisans mezunlarının çocuklarının ÇUETHÖ duyuşsal, ÇUETHÖ eylemsel ve ÇUETHÖ toplam puanlarının diğerlerinden daha düşük olduğu bulunmuştur.

Tablo 3. ÇUETHÖ Duyuşsal, Eylemsel ve Toplam Puanlarının Anne-Baba Eğitimi Açısından Kıyaslanmasına Yönelik ANOVA Analizi

Değişken	Gruplar	ÇUETHÖ Duyuşsal		ÇUETHÖ Eylemsel		ÇUETHÖ Toplam		Scheffe
		Ort. (Ss)	F (p)	Ort. (Ss)	F (p)	Ort. (Ss)	F (p)	
Anne	İlkokul	17.58(5.47)	3.14**	8.30(3.48)	2.39*	25.94(8.39)	3.51**	Duyuşsal: OYY ^a <Diğer
	Ortaokul	17.87(6.08)	(0.01)	8.73(3.15)	(0.04)	26.60(8.45)	(0.005)	
	Lise	15.47(6.70)		7.22(3.37)		22.69(9.08)		Eylemsel: OYY<Diğer
	Ön Lisans	17.46(6.06)		8.91(2.39)		26.36(7.28)		
	Lisans	14.43(4.82)		7.45(3.55)		21.50(6.64)		ÇUETHÖ Toplam: OYY<Diğer
	Okuma Yazma Yok	9.00(4.69)		3.75(1.50)		12.75(6.02)		
Baba	İlkokul	16.62(5.20)	4.39***	8.26(3.26)	3.24**	25.00(8.01)	4.28***	Duyuşsal: OYY<L ^b <Diğer
	Ortaokul	18.07(5.93)	(0.001)	8.41(3.32)	(0.008)	26.48(8.76)	(0.001)	
	Lise	18.40(5.65)		8.43(3.33)		26.77(8.46)		Eylemsel: OYY<L<Diğer
	Ön Lisans	17.20(6.44)		10.50(3.06)		27.70(8.30)		
	Lisans	14.58(5.83)		7.11(3.26)		21.69(7.71)		ÇUETHÖ Toplam: OYY<L<Diğer
	Okuma Yazma Yok	6.00(2.83)		3.00(.00)		9.00(2.83)		

***p < 0.001, **p < 0.01, *p < 0.05; ^aOYY: Okuma Yazma Yok; ^bL: Lisans; ÇUETHÖ: Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Ortamında Topluluk Hissi Ölçeği

Katılımcıların demografik değişkenleri ve sosyal izolasyon şema düzeylerinin ÇUETHÖ puanlarını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadığını incelemek için adım adım regresyon analizi uygulanmıştır. Tablo 4'te görüldüğü gibi sosyal izolasyon, uzaktan eğitim için gerekli donanımına sahip olma ve katılımcıların babalarının lisans mezunu olması ÇUETHÖ toplam puanlarının %11.3'ünü açıklamaktadır. Tek başına sosyal izolasyon toplam varyansın %7.6'sını açıklamaktadır. Adım adım regresyon analizine göre, sosyal izolasyon ve katılımcıların babalarının lisans mezunu olmasının ÇUETHÖ'yü negatif yönde, uzaktan eğitim için donanımına sahip olmanın ise pozitif yönde yordadığı bulunmuştur. Bununla birlikte, diğer sosyodemografik değişkenler ÇUETHÖ'yü anlamlı bir şekilde yordamamaktadır.

Tablo 4. ÇUETHÖ Toplam Puanlarının Yordayıcılarına Yönelik Adım Adım Regresyon Analizi

Mode l		β	t	p	R	R ²	F	p
1	Sosyal İzolasyon	-.29	-4.25	.000	.29 ^a	.076	18.10	.000
2	Sosyal İzolasyon	-.27	-3.89	.000	.33 ^b	.093	12.07	.000
	Uzaktan Eğitim için Donanım	.16	2.37	.019				
3	Sosyal İzolasyon	-.21	-2.99	.003	.38 ^c	.113	11.04	.000
	Uzaktan Eğitim için Donanım	.20	2.92	.004				
	Lisans Mezunu Baba	-.20	-2.84	.005				

^aTahmin Değişkeni: (Sabit) Sosyal İzolasyon; ^bTahmin Değişkeni: (Sabit) Sosyal İzolasyon, Uzaktan Eğitim için Donanım; ^cTahmin Değişkeni: (Sabit) Sosyal İzolasyon, Uzaktan Eğitim için Donanım, Lisans Mezunu Baba; Bağımlı Değişken: ÇUETHÖ Toplam

Adım adım regresyon analizinin ikinci aşamasında demografik değişkenlerin ve sosyal izolasyon şema düzeylerinin ÇUETHÖ duyuşsal puanlarını yordayıp yordamadığı incelenmiştir (Tablo 5). Analizler sonucunda sosyal izolasyon, katılımcıların babasının lisans mezunu olması ve uzaktan eğitim için donanıma sahip olmanın birlikte ÇUETHÖ duyuşsal puanlarının %12.7'sini, sosyal izolasyonun ise tek başına %7.6'sını yordadığı bulunmuştur. Sosyal izolasyon ve katılımcıların babalarının lisans mezunu olması ÇUETHÖ duyuşsal puanlarına negatif yönde etki ederken uzaktan eğitim için donanıma sahip olmak pozitif yönde etki etmektedir. Diğer sosyodemografik değişkenlerin ÇUETHÖ duyuşsal puanlarını anlamlı bir şekilde yordamadıkları bulunmuştur.

Tablo 5. ÇUETHÖ Duyuşsal Puanlarının Yordayıcılarına Yönelik Adım Adım Regresyon Analizi

Model		β	t	p	R	R ²	F	p
1	Sosyal İzolasyon	-.28	-4.03	.000	.28 ^a	.076	16.24	.000
2	Sosyal İzolasyon	-.24	-3.36	.001	.32 ^b	.102	11.11	.000
	Lisans Mezunu Baba	-.17	-2.37	.019				
3	Sosyal İzolasyon	-.20	-2.85	.005	.36 ^c	.127	9.43	.000
	Lisans Mezunu Baba	-.20	-2.81	.005				
	Uzaktan Eğitim için Donanım	.16	2.36	.019				

^aTahmin Değişkeni: (Sabit) Sosyal İzolasyon; ^bTahmin Değişkeni: (Sabit) Sosyal İzolasyon, Lisans Mezunu Baba; ^c Tahmin Değişkeni: (Sabit) Sosyal İzolasyon, Lisans Mezunu Baba, Uzaktan Eğitim için Donanım; Bağımlı Değişken: ÇUETHÖ Duyuşsal; ÇUETHÖ: Çevrimiçi Uzaktan Eğitim Ortamında Topluluk Hissi Ölçeği

Adım adım regresyon analizinin üçüncü aşamasında demografik değişkenler ve sosyal izolasyon şema düzeylerinin ÇUETHÖ eylemsel puanlarını yordayıp yordamadığı incelenmiştir (Tablo 6). Analiz neticesinde sosyal izolasyon şema düzeyi, uzaktan eğitim için donanıma sahip olmak ve katılımcıların babasının lisans mezunu olmasının birlikte ÇUETHÖ eylemsel puanlarının %11.8'ini, sosyal izolasyon şema düzeyinin ise tek başına %6'sını yordadığı bulunmuştur. Sosyal izolasyon ve katılımcıların babalarının lisans mezunu olması ÇUETHÖ eylemsel puanlarına negatif yönde etki ederken uzaktan eğitim için donanıma sahip

olmak pozitif yönde etki etmektedir. Diğer sosyodemografik değişkenlerin ÇUETHÖ eylemsel puanlarını anlamlı bir şekilde yordamadıkları bulunmuştur.

Tablo 6. ÇUETHÖ Eylemsel Puanlarının Yordayıcılarına Yönelik Adım Adım Regresyon Analizi

Model		β	t	p	R	R ²	F	p
1	Sosyal İzolasyon	-.25	-3.53	.001	.25 ^a	.060	12.49	.000
2	Sosyal İzolasyon	-.22	-3.12	.002	.31 ^b	.095	10.24	.000
	Uzaktan Eğitim için Donanım	.19	2.75	.006				
3	Sosyal İzolasyon	-.17	-2.41	.017	.34 ^c	.118	8.57	.000
	Uzaktan Eğitim için Donanım	.22	3.16	.002				
	Lisans Mezunu Baba	-.16	-2.20	.029				

^aTahmin Değişkeni: (Sabit) Sosyal İzolasyon; ^bTahmin Değişkeni: (Sabit) Sosyal İzolasyon, Uzaktan Eğitim için Donanım; ^cTahmin Değişkeni: (Sabit) Sosyal İzolasyon, Uzaktan Eğitim için Donanım, Lisans Mezunu Baba; Bağımlı Değişken: ÇUETHÖ Toplam

TARTIŞMA

COVID-19 pandemisinde çevrimiçi uzaktan eğitim gören üniversite öğrencilerinin topluluk hislerinin sosyal izolasyon şeması ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanan bu çalışmada analizler sonucunda topluluk hissini anne ve babanın eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Hipotez 7). Ayrıca topluluk hissini, babanın lisans mezunu olması (Hipotez 7), uzaktan eğitim için donanıma sahip olmak (Hipotez 4) ve sosyal izolasyon şema düzeyi (Hipotez 9) tarafından anlamlı olarak yordandığı bulunmuştur. Öğrencilerin çevrimiçi uzaktan eğitimde topluluk hisleri yaş (Hipotez 1), cinsiyet (Hipotez 2), evde uzaktan eğitim gören kardeş sayısı (Hipotez 3), okunan bölüm (Hipotez 5), sınıf (Hipotez 6) ve ailenin aylık geliri (Hipotez 8) değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemekte ve bu değişkenler çevrimiçi uzaktan eğitimde topluluk hissini anlamlı bir şekilde açıklamamaktadır.

Yaş değişkenine ilişkin ulaşılan sonuç farklı eğitim kademeleri ile yapılan Enfiyeci ve Büyükalın ve Filiz (2019) bulguları ile paralellik gösterirken Kılınç ve Altınpulluk'un (2021) bulguları ile farklılık göstermektedir. Cinsiyet değişkeninde farklı profildeki katılımcılarla yapılan çalışmalarda bu çalışmada olduğu gibi anlamlı fark bulunmayanlar (Enfiyeci ve Büyükalın, 2019; Kılınç ve Altınpulluk, 2021) olduğu gibi, topluluk hissi açısından kadın öğrenciler lehine sonuçlara ulaşan çalışmalar da (Sel ve Şad, 2021) mevcuttur. Bu konuda farklı bulguların olmasının sebebi katılımcıların eğitim düzeyi gibi açılardan farklı profillerde olması ve bazı çalışmalarda pandemi öncesi ya da sonrası gibi farklı zaman dilimlerinde veri toplanması olabilir. Evde uzaktan eğitim gören kardeş sayısı ve çevrimiçi uzaktan eğitimde topluluk hissine dair alanyazında bir çalışma bulunamamıştır. Elde edilen bulguya ve alanyazına göre öğrenciler aile ortamında (Tekedere vd., 2022) özellikle uzaktan eğitim gören kardeşler sebebiyle (Atay ve Mahmoudi, 2021) ders çalışmakta ve derslere odaklanmakta zorlansalar da bu durum topluluk hislerine anlamlı olarak etki etmemektedir. Öğrenim görülen bölüm değişkeninde Erdoğan vd. (2021) mevcut çalışmayla paralel bir sonuca ulaşırken Çetin ve Nayır (2018) pandemi öncesinde yaptığı çalışmada farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin topluluk hislerinin farklı olduğunu bulmuştur. Çelişkili bulgular, çalışmalarda birbirinden farklı bölümlerde okuyan öğrencilerden kaynaklanıyor olabilir. Bulunulan sınıf

değişkeninde ulaşılan sonuç Erdoğan vd. (2021) çalışmalarıyla uyumluysen Şavkın vd. (2021) fizyoterapi ve rehabilitasyon öğrencilerinde anlamlı fark bulmuştur.

Mevcut çalışmaya göre uzaktan eğitim topluluk hissi toplam, duyuşsal ve eylemsel puanlarının babanın lisans mezunu olması ve sosyal izolasyon şema düzeyi negatif yönde, uzaktan eğitim için donanıma sahip olmak ise pozitif yönde yordamaktadır. Buna göre uzaktan eğitim için yeterli teknolojik donanıma sahip olduğunu düşünen öğrencilerin topluluk hisleri de yüksek olmaktadır. Teknik imkanlar açısından yeterli olan öğrencilerin uzaktan eğitimde sosyal bulunuşlukları (Karakuş ve Yelken, 2020), uzaktan eğitime yönelik olumlu tutumları (Barış, 2015) ve çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşlukları da (Ünal vd., 2021) daha iyi olduğundan topluluk hislerinin de yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Fakat bu bulguya zıt olarak Kılınç ve Altınpulluk (2021) çevrimiçi eğitimde topluluk hissini teknolojiye erişim imkanına göre farklılaşmadığını bulmuştur. Mevcut çalışmaya göre sosyal izolasyon şema düzeyi yüksek olan öğrencilerin topluluk hisleri düşük olmaktadır. Bu sonuç sosyal izolasyon (Isaac-Savage, 2011) ve sosyal etkileşim eksikliğinin (Öztürk, 2021) uzaktan eğitimde en büyük sorunlardan biri olduğu bulgusunu desteklemektedir. Lisans mezunu babaya sahip olmanın daha düşük düzeyde bir uzaktan eğitimde topluluk hissine sebep olması beklenmeyen bir sonuçtur.

Çalışmada anne ve babaları okuma yazma bilmeyen öğrencilerin çevrimiçi uzaktan eğitimde topluluk hissi toplam, duyuşsal ve eylemsel puanlarının diğer öğrencilerden düşük olduğu bulunmuştur. Düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarının eğitimleriyle daha az ilgilendiği (Vellymalay, 2011) ve bu çocukların akademik başarılarının daha düşük olduğu (Lindberg ve Güven, 2021) göz önüne alındığında bu beklenen bir sonuçtur. Ebeveynleri üniversite mezunu olmayan üniversite öğrencileri için kullanılan tanımla birinci kuşak öğrencilerin (first generation students) (Spiegler ve Bednarek, 2013) notları daha düşük olmakta, akademik görevlere daha az zaman ayırmakta ve öğretim üyeleri gibi üniversite çalışanları ile daha az iletişim kurmaktadırlar (Katrevech ve Aruguete, 2017). Bununla birlikte, babası lisans mezunu olan öğrencilerin çevrimiçi uzaktan eğitimde topluluk hissi toplam, duyuşsal ve eylemsel puanlarının diğer öğrencilerden düşük olması ilginç bir bulgudur. Annenin değil de babanın eğitim seviyesinin etkili olması ebeveynlerin eğitim seviyesinin etkisinin çocukların gelişim dönemlerine göre farklılık göstermesi ve çocuğun sosyoekonomik durumunu annenin eğitim düzeyinin çocukluğun ilk yıllarında, babanın eğitim düzeyinin ise yetişkinliğin ilk zamanlarında yordaması (Erola vd., 2016) ile açıklanabilir. Ayrıca yüksek eğitimli erkeklerin pandemiye ilişkin daha fazla endişe duydukları (Rattay vd., 2021) ve yüksek eğitimli ebeveynlerin çocuklarının uzaktan eğitim bağlılıklarını daha olumsuz değerlendirme eğiliminde oldukları (Chifari vd., 2021) bilinmektedir. Bunlardan yola çıkarak lisans mezunu babaların çocuklarına yönelik tutumlarının farklılaşarak onların uzaktan eğitimde topluluk hislerinin düşük olmasına sebep oldukları sonucuna ulaşılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Pandemi sebebiyle acil uzaktan eğitim gören üniversite öğrencilerinin çevrimiçi uzaktan eğitimde topluluk hislerinin sosyal izolasyon şema düzeyleri ve çeşitli değişkenler açısından araştırıldığı bu çalışmada topluluk hissini ebeveynlerin eğitim düzeyine göre farklılaştığı ve babanın lisans mezunu olması ve sosyal izolasyon şema düzeyi tarafından negatif, uzaktan eğitim için donanıma sahip olma tarafından ise pozitif yönde yordandığı bulunmuştur.

Pandemi döneminde bir mecburiyet olarak kullanılan teknolojik bir nimet olan uzaktan eğitim pandemi sonrasında da geleneksel yüz yüze eğitimin bir alternatifi ve/veya tamamlayıcısı olarak kullanılmaya devam edilmektedir. Pandemi bir devrim niteliğinde hızlanmış olan eğitimde dijitalleşme, teknolojiye aşına olan hatta bağımlı olan öğrencilerin akademik ilgilerini güçlendirebilir (Ali, 2020). Bu yönüyle eğitimde çevrimiçi yöntemlerin de içinde olduğu teknolojik tabanlı sistemlerin kullanımı geçici bir konu değildir ve farklı boyutlarının araştırıldığı daha derin bir ilgiyi hak etmektedir. Öğrencilerin sahip oldukları teknolojik donanım kadar başta öğrenci ve öğretmenler olmak üzere eğitim paydaşlarının sosyal ve psikolojik durumları uzaktan eğitimde eğitim kalitesini etkileyebilir. Uzaktan eğitimde dijital ortamda uzamsal mesafeyi kapatmak için yalnız eğitimin teknolojik olarak geliştirilmesi değil eğitimde teknoloji kullanımının pedagojik olarak iyileştirilmesi de dikkate alınmalıdır (Rapanta vd., 2021). Bu çalışmada uzaktan eğitimdeki en büyük engellerden biri olan teknik imkansızlıkların (Sezgin, 2021) ve sosyal izolasyonun (Isaac-Savage, 2011) öğrencilerin topluluk hislerini olumsuz etkilediği görülmüştür. Esasında bu iki değişken topluluk hissi bakımından birbiriyle ilişkilidir. Uzaktan eğitim, halihazırda ona içkin olan mekânsal uzaklık ve gerçek kişilerle iletişim kurma hissini eksikliğinden (Kreijns vd., 2022) ötürü öğrencilerin sürece dahil olmalarını güçleştirirken teknolojik yetersizlikler öğrencilerin diğer öğrenciler ve öğreticilerle sosyal etkileşime girmesini daha da zorlaştırır.

Mevcut çalışma pandemi üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitimde topluluk hislerini erken dönem uyumsuz şemalardan olan sosyal izolasyon şeması açısından ele alan ilk çalışma olması açısından özgündür. Topluluk his düzeylerinin farklı kavramlarla çalışılmasının durumu kavramak ve çözüm geliştirmek için verimli sonuçlar vereceği ve bu çalışmanın da bu anlamda katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Bu çalışmanın sınırlılığı olarak katılımcılarının farklı üniversitelerden olması karıştırıcı bir etki göstermiş olabilir. Uzaktan eğitimde her üniversite farklı uzaktan eğitim platformları kullandığından öğrencilerin uzaktan eğitim deneyimleri öğrenim gördükleri üniversiteye göre anlamlı farklılık gösterebilir. Gelecek çalışmalarda üniversite değişkeni kontrol edilebilir. Ayrıca farklı profillerdeki daha fazla sayıda katılımcı ile uzaktan eğitimdeki farklı deneyimler araştırmada daha iyi temsil edilebilir. Pandemi kaynaklı acil uzaktan eğitim yaklaşık iki senelik bir süreç olduğundan öğrencilerin uzaktan eğitim topluluk his düzeylerinin kesitsel olarak incelenmesinin yanında bu sürecin farklı zamanlarında elde edilecek boylamsal bilgi daha yararlı olabilir. Aile geliri, ebeveyn eğitim düzeyi, teknolojik imkanlar gibi değişkenlerin birbirinden bağımsız ele alınması da bu çalışmanın sınırlılıklarındandır. Gelecek çalışmalarda bunlara benzer değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerini de gösteren analizlerle model çalışmaları yapılabilir.

Bu çalışmanın bulgularından yola çıkarak uzaktan eğitimdeki iletişim sorunlarını azaltmak ve eğitim ortamlarında topluluk hissini geliştirmek için imkanlar ölçüsünde senkron (eş zamanlı) dersler tercih edilebilir. Öğrencilerin uzaktan eğitim için başta teknolojik olmak üzere gerekli donanım ve imkanlara sahip olmaları desteklenmelidir. Öğrencilerin sosyal izolasyon şema düzeyleri gibi farklı psikolojik özellikleri ve ebeveyn eğitim düzeyleri gibi değişkenler sebebiyle çevrimiçi uzaktan eğitime uyum süreçlerinin de farklı olacağı göz önüne alınmalıdır. Çevrimiçi uzaktan öğrenme ortamlarında topluluk hissini güçlendirmek amacıyla bilinçli farkındalık gibi içeriklerde müstakil ve kapsamlı müdahale programları ya da derslerin

bir parçası olarak kısa süreli ve basit uygulamalar geliştirilip sistematik bir biçimde uygulanabilir.

Teşekkür

Bu çalışmada destekleri bulunan Prof. Dr. İshak Özkan ve Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Vahdi Türker'e ve tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek Beyanı

Bu araştırma kamu, ticari veya kâr amacı gütmeyen herhangi bir kuruluştan finansal destek ve hibe almamıştır.

Yazar Katkıları

Araştırma Fikri/Kavramı: HDG, FND, ŞYŞ, HKK

Araştırmanın tasarımı: HDG

Denetleme/ Danışmanlık: HDG

Veri toplama ve/veya İşleme: HDG, FND, ŞYŞ, HKK

Verilerin analizi ve/veya yorumu: HDG

Literatür taraması: HDG, FND, ŞYŞ, HKK

Makalenin yazımı: HDG, FND, ŞYŞ, HKK

Eleştirel inceleme: HDG, FND

Kaynaklar ve fon sağlama: HDG

KAYNAKLAR

Adedoyin, O. B., & Soykan, E. (2020). COVID-19 pandemic and online learning: the challenges and opportunities. *Interactive Learning Environments*, 31(2), 1-13. <https://doi.org/10.1080/10494820.2020.1813180>

Akdemir, A. B., & Kılıç, A. (2020). Yükseköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitim uygulamalarına bakışının belirlenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 685-712. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.783344>

Ali, W. (2020). Online and remote learning in higher education institutes: A necessity in light of COVID-19 pandemic. *Higher Education Studies*, 10(3), 16-25. <https://doi.org/10.5539/hes.v10n3p16>

Atay, F., & Mahmoudi, A. (2021). Law students' perceptions about online instruction of professional foreign language course during COVID-19 pandemic. *International Journal of Educational Spectrum*, 3(1), 92-104. <https://doi.org/10.47806/ijesacademic.848417>

Barış, M. F. (2015). Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime yönelik tutumlarının incelenmesi: Namık Kemal Üniversitesi örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 5(2), 36-46. <https://doi.org/10.19126/suje.38758>

Chifari, A., Allegra, M., Benigno, V., Caruso, G., Fulantelli, G., Gentile, M., & Ferlino, L. (2021). Distance learning during the first lockdown: impact on the family and its effect on students' engagement. *Frontiers in Psychology*, 12, 1-12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.762213>

Çetin, S. K., & Nayır, K. F. (2018). The sense of community at undergraduate school students (Muğla Sıtkı Koçman University). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 149-168.

Demirtaş, İ., Ayyıldız, S., Ayyıldız, B., & Kuş, K. Ç. (2021). Distance education during social isolation: an evaluation of student attitudes and perceptions using the web-based learning environment instrument (WEBLEI). *Anatomy*, 15(2), 163-170. <https://doi.org/10.2399/ana.21.928791>

Enfiyeci, T., & Büyükalın F. S. (2019). Uzaktan eğitim yüksek lisans öğrencilerinin topluluk hissiniin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Tübbav Bilim Dergisi*, 12(1), 20-32.

Erdoğan, C., Çakır, R., & Korkmaz, Ö. (2021). Students' knowledge sharing behaviours and sense of online learning community in online learning environments. *Participatory Educational Research*, 9(3), 46-61. <https://doi.org/10.17275/per.22.53.9.3>

Erola, J., Jalonen, S., & Lehti, H. (2016). Parental education, class and income over early life course and children's achievement. *Research in Social Stratification and Mobility*, 44, 33-43. <https://doi.org/10.1016/j.rssm.2016.01.003>

Ilgaz, H., & Aşkar, P. (2009). Çevrimiçi uzaktan eğitim ortamında topluluk hissi ölçeği geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 1(1), 27-34.

Isaac-Savage, E. P. (2011). Barriers to adult education participation, distance education, and adult learning. In: Encyclopedia of information communication technologies and adult education integration. *IGI Global*, 1100-1112. <https://doi.org/10.4018/978-1-61692-906-0>

Izumi, T., Sukhwani, V., Surjan, A., & Shaw, R. (2021). Managing and responding to pandemics in higher educational institutions: initial learning from COVID-19. *International Journal of Disaster Resilience in the Built Environment*, 12(1), 51-66. <https://doi.org/10.1108/IJDRBE-06-2020-0054>

Karakuş, İ., & Yanpar Yelken, T. (2020). Uzaktan eğitim alan üniversite öğrencilerinin sosyal bulunuşluk ile işlemsel uzaklıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(1), 186-201. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.3506>

Katrevich, A. V. & Aruguete, M. S. (2017). Recognizing challenges and predicting success in first-generation university students. *Journal of STEM Education: Innovations and Research*, 18(2), 40-44.

Kılınç, H., & Altınpulluk, H. (2021). Investigation of the sense of community levels of content generating learners' in online learning environments in terms of various variables. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 50(2), 1127-1153. <https://doi.org/10.14812/cuefd.745340>

Kreijns, K., Xu, K., & Weidlich, J. (2022). Social presence: Conceptualization and measurement. *Educational Psychology Review*, 34(1), 139-170. <https://doi.org/10.1007/s10648-021-09623-8>

Kurdaş, E. M. (2021). Dijital çağda uzaktan eğitim: Umutlar, hayaller ve gerçekler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 2347-2378. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1006089>

Lindberg, E. N., & Güven, P. (2021). The impact of parental involvement and expectations on elementary school students' academic achievement. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 809-840. <https://doi.org/10.17679/inuefd.888292>

Luo, N., Zhang, M., & Qi, D. (2017). Effects of different interactions on students' sense of community in e-learning environment. *Computers ve Education*, 115, 153-160. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2017.08.006>

McMillan, D. W. & Chavis, D. M. (1986). Sense of community: A definition and theory. *Journal of Community Psychology*, 14(1), 6-23. [https://doi.org/10.1002/1520-6629\(198601\)14:1%3C6::aid-jcop2290140103%3E3.0.co;2-i](https://doi.org/10.1002/1520-6629(198601)14:1%3C6::aid-jcop2290140103%3E3.0.co;2-i)

Öztürk, M. (2021). Öğretmen adaylarının açık ve uzaktan öğretime yönelik algıları: eş-zamansız ve eş-zamanlı çevrimiçi öğrenme. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 216-230. <https://doi.org/10.38151/akef.2021.18>

Rapanta, C., Botturi, L., Goodyear, P., Guàrdia, L., & Koole, M. (2021). Balancing technology, pedagogy and the new normal: Post-pandemic challenges for higher education. *Postdigital Science and Education*, 3(3), 715-742. <https://doi.org/10.1007/s42438-021-00249-1>

Rattay, P., Michalski, N., Domanska, O. M., Kaltwasser, A., De Bock, F., Wieler, L. H., & Jordan, S. (2021). Differences in risk perception, knowledge and protective behaviour regarding COVID-19 by education level among women and men in Germany. Results from the COVID-19 Snapshot Monitoring (COSMO) study. *Plos One*, 16(5), 1-26. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0251694>

Sel, F., & Şad, S. N. (2021). Analysis of online student connectedness levels of Inonu University distance education students in terms of some variables. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 860-904. <https://doi.org/10.29299/kefad.993458>

Sezgin, S. (2021). Acil uzaktan eğitim sürecinin analizi: Öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 273-296. <https://doi.org/10.18037/ausbd.902616>

Soygüt, G., Karaosmanoğlu, A., & Çakır, Z. (2009). Erken dönem uyumsuz şemaların değerlendirilmesi: Young şema ölçeği kısa form-3'ün psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 75-84.

Spiegler, T., & Bednarek, A. (2013). First-generation students: What we ask, what we know and what it means: An international review of the state of research. *International Studies in Sociology of Education*, 23(4), 318-337. <https://doi.org/10.1080/09620214.2013.815441>

Stephenson, S. (2019). Creating a sense of community in distance education. *International Journal of Academic Research in Education*, 5(1-2), 1-8. <https://doi.org/10.17985/ijare.524225>

Stevens, J. (1996). Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences. Mahway, NJ: Lawrence Erlbaum. *American Journal of Educational Research*, 1(1), 1-5. <https://doi.org/10.12691/education-1-1-1>

Şavkın, R., Bayrak, G., & Büker, N. (2021). Distance learning in the COVID-19 pandemic: acceptance and attitudes of physical therapy and rehabilitation students in Turkey. *Rural and Remote Health*, 21(3). <https://doi.org/10.22605/RRH6366>

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Pearson.

Tekedere, H., Şahin, S., & Göker, H. (2022). COVID-19 sürecinde yükseköğretimde çevrimiçi uzaktan eğitim öğrenci deneyimlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(1), 123-166. <https://doi.org/10.17152/gefad.871254>

Ünal, N., Şanlıer, N., & Şengil, A. Z. (2021). Pandemi döneminde üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye hazırbulunuşluklarının ve uzaktan eğitime ilişkin deneyimlerinin değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 9(1), 89-104. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.812109>

Vellymalay, S. K. (2011). A study of the relationship between Indian parents' education level and their involvement in their children's education. *Kajian Malaysia: Journal of Malaysian Studies*, 29(2), 47–65.

Young, J. E. (2005). Young Schema Questionnaire – Short Form 3 (YSQ-S3). New York, NY: Cognitive Therapy Center.

Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2006). Schema therapy: A practitioner's guide. Guilford Press.